

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo
Cene: Letno din 32—, polletno
din 16—, četrtno din 9—, ino-
zemstvo din 64—
Poštno-čkovni račun številka 10.603

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „KMEČKO DELO“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 21-13

Cene inseratom: Cela stran
din 2000—, pol strani din 1000—,
četrt strani din 500—, 1/8 strani
din 250—, 1/16 strani din 125—
Mali oglasi vsaka beseda din 1—

Najvažnejše na kongresu Kristusa Kralja

Stojimo skoraj tik pred otvoritvijo svetovnega kongresa Kristusa Kralja, ki bo v središču Slovenije — v Ljubljani od 25. do 30. julija. Danes opozarjamo na najvažnejše točke kongresa:

V soboto, 29. julija, ima ob 10 dopoldne na mednarodnem kongresu vsaka narodnost svoja posebna zborovanja. Slovensko ljudsko zborovanje bo v veliki dvorani hotela »Union«, dočim bodo druge narodnosti zborovale v manjših dvoranah. Zborovanje bo vodil g. dr. Leskovar iz Maribora; govorila pa bosta g. Alojzij Mihelič, podpredsednik narodne skupščine, in g. dekan Skubic iz Ribnice. — V soboto, 29. julija, zvečer bo veličastna igra »O kraljestvu božjem« na Stadionu in bo nekaka priprava za polnočnice, ki bodo v no-

či na 30. julij po glavnih ljubljanskih cerkvah. — V nedeljo, 30. julija, bo na Stadionu škofova sv. maša s pridigo. Ob dveh popoldne bo spreved katoliških organizacij na Stadion. Poziv zastopnikov narodov na bratsko sodelovanje v kraljestvu Kristusovem. Prenos Najsvetejšega iz župne cerkve sv. Cirila in Metoda na Stadion. Pete litanije Srca Jezusovega, posvetitev, zahvalna pesem, blagoslov in pesem »Povsod Bog«. — Druge prireditve ob času kongresa: 1. Razstava iz španskih preganjanj. 2. Razstava sodobne cerkvene umetnosti. 3. Duhovni koncert v cerkvi sv. Petra.

Udeležencem kongresa je na podlagi kongresne legitimacije dovoljena polovična voznina na železnicah.

Proslava 150 letnice francoske republike

Casopisje naglašja s posebnim poudarkom, da od proslave zmage v svetovni vojni leta 1919 do letošnje 150 letnice francoske revolucije 14. julija ni doživel Pariz tako svečanega razporedenja. Sodelovali so vsi ljudski sloji francoskega svetovnega vladarstva poleg oddelkov narodne vojske in čet vojaštva prijateljske Velike Britanije.

Na Elizejskih poljanah so bile postavljene visoke tribune. Vse ceste, po katerih je korakala vojska, so bile slovesno okrašene. Pod slavalokom zmage je bila ogromna trobojnica, grob neznanega vojaka je bil posut s cvetjem, a okrog tega so bili postavljeni jambori z grbi in zastavami Anglije ter Francije.

Na službeni tribuni na Elizejski ravni so bili zbrani najbolj odlični odposlanci iz francoskih kolonij, angleški vojni minister, angleški admiral, ves diplomatski zbor, generali in politični odličniki.

Proslava je pričela s prihodom predsednika republike Lebruna ob pol devetih do-

poldne. Ob predsednikovem avtomobilu je jezdil eskadron republikanske garde. Koj po pozdravu predsednika se je razvila vojaška parada, pri kateri je sodelovalo 30 tisoč vojakov, 600 tankov, 120 topov, 350 avtomobilov s strojnimi puškami in vse vrste orožja. Najbolj navdušenih pozdravov so bile deležne angleške čete, oddelek angleških mornarjev, ki je korakal z godbo na čelu, ter tajska legija. Veličastna vojaška parada je sprožila navdušenje brezštevilnih ljudskih množic, kakor ga Parižani ne pomnijo.

Ob priliki proslave 150 letnice je naslovil predsednik Lebrun po radio na francoski narod posebno poslanico, v kateri je pozval Francoze, da naj kot pravi sinovi francoske domovine nadaljujejo z delom za državo.

Veličastni 14. julij je imel za Pariz in celotni francoski imperij radi napetih političnih razmer v Evropi svojevrsten značaj, ki je pred vsem svetom dokazal povezanost Francije z Anglijo.

Gospodarska sila Anglije in njena pripravljenost

Novi angleški državni proračun je bil ob koncu minulega tedna sprejet z 206 proti 141 glasovom. V našem denarju znaša proračun angleškega svetovnega vladarstva 350 milijard dinarjev izdatkov. Od te vsote odpade 185 milijard din na državno obrambo in oborožitev. Imenovana vsota je največja, katero je kdaj žrtvoval kak narod za lastno obrambo in ohranitev svetovnega miru. Z ogromnimi izdatki za oborožitev hoče Anglija Nemčiji, Italiji in Japonski dokazati svojo gospodarsko silo in splošno pripravljenost za primer izbru-

ha vojne. Poleg ogromnega oboroževalnega proračuna bo vpoklicala Anglija 12.000 pomorskih rezervistov na vaje angleškega brodovja v avgustu in septembru. Te vaje bodo po številu sodelujočih ladij največje, kar jih pomni zgodovina. V avgustu in septembru, ko računajo, da bo dosegla vojna nevarnost v Evropi višek, bo vpoklicanih večina angleških rezervistov kopne vojske na manevre. Julija in avgusta bo izvedlo angleško letalstvo več skupinskih poletov med Francijo in nad Severnim morjem. Pri vsakem takem poletu bo sodelovalo do 300 najbolj različnih letal.

Vojna — mir

Dve leti že traja vojna med Japonsko in Kitajsko. V početku tega meseca so obhajali njeno dveletnico na Japonskem in Kitajskem, kajpada z raznimi čustvi. Vojna se je začela brez vojne napovedi in že traja dve leti brez formalnega vojnega stanja. Japonci so začeli z napadom pod pretvezo, da morajo na Kitajskem napraviti nov red. Doživeli pa so veliko razočaranje. Menili so, da bodo s svojo ogromno vojaško silo in vsestransko tehnično popolnostjo Kitajsko v par mesecih pomanjrali v tla. Pa so kmalu spoznali, da so njihove nade bile prazen san in velika samoprevara. Res imajo vojaško zasedena vsa važna kitajska mesta ob nordski obali (Tienčin, Šangaj, Kanton) in važne dele velikih rek in vse važnejše železniške proge. Toda preko zasedenih krajev (morda imajo eno desetino kitajskega ozemlja zasedenega) ne sega japonska oblast, drugih devet desetih kitajske zemlje pa je pod oblastjo osrednje kitajske vlade. Pa ne samo to. Še bolj pride v poštev, da so Japonci s svojim osvajanjem dosegli prav nasprotno od tega, kar so hoteli. Namerali so zvezo med posameznimi velikimi kitajskimi pokrajinami povsem pretrgati in razdrobljeno Kitajsko popolnoma zasužnjiti. Toda kitajsko ljudstvo vseh pokrajin vidi v Japoncu ne samo tujca, marveč sovražnika, ki mu hoče uropati domačo zemljo. Sredi stiske in prelivanja krvi je to ljudstvo vzrastlo v samozaveđen narod, ki se zbira okoli svojega voditelja maršala Čangkajška. Zato so, kakor smo zgoraj rekli, dveletnico vojne na japonski in kitajski strani obhajali z različnimi čustvi: Japonci s slabo prikrito nezadovoljnostjo, Kitajci pa polni nade, da bodo premagali Japonce, preden preteče naslednje dveletje vojne.

V Evropi je mesto Gdansk najbolj boleča in občutljiva točka. Mesto leži ob izlivu poljske reke Visle v Vzhodno morje ter je velikega gospodarskega pomena. Ni ne nemško ne poljsko, temveč politično samostojno pod vrhovnim nadzorstvom Zveze narodov. Svojijo pa si ga Nemci radi nemškega prebivalstva, Poljaki pa radi njegove važne lege na morju, ki ga obvladuje. Narodno-socialistična Nemčija je postavila zahtevo, pri kateri vztraja naprej, da se mora Gdansk državno priključiti Nemčiji. Ker se Poljaki temu protivijo, je kancler Hitler 28. aprila t. l. odpovedal nemško-poljsko nenapadalno pogodbo in hkrati sporazum z Anglijo o oboroževanju na morju. Ker se je Poljska čutila ogroženo, je sklopila poleg že obstoječe pogodbe s Francijo tudi še pogodbo o vzajemni pomoči z Anglijo. Stališče Poljske, da je Gdansk za njo življenjskega pome-

na, je sprejela tudi Anglija, ki je po svojem ministrskem predsedniku izjavila, da bo prišla Poljski z orožjem na pomoč, kadar koli bi Poljska smatrala za potrebno, da zgrabi za orožje. Napetost položaja je takoj spoznal sedanji papež Pij XII., ki je začel posredovati med Nemčijo in Poljsko, da bi se vprašanje Gdanska rešilo potom medsebojnih razgovorov. Pred dvema tednoma je še bila podoba, kakor da bo moralo vsak hip v Gdanskem počiti. Zadnji čas pa je postalo tišje okoli tega mesta. Ni izključeno upanje, da se bo to vprašanje vendar dalo mirno rešiti.

*

Anglija je v zvezi s Francijo zasnovala veliko fronto miru, v katero je poleg Poljske tudi pritegnila Romunijo, Grčijo in Turčijo. Z Rusijo trajajo pogajanja že poldrug mesec in se še ni posrečilo rešiti vseh podrobnih vprašanj, ki prihajajo v

razpravo. Nekatere manjše države imajo radi Rusije tehtne pomisleke, ker se bojijo komunistične propagande. Angleško-francoska diplomacija upa, da bo sklenjena vsaj trozveza Anglija-Francija-Rusija za medsebojno pomoč teh treh držav. Zelo važna točka v računu Anglije in Francije so Zedinjene države Severne Amerike. V svetovni vojni so bile te države na strani Anglije in Francije, katerima so pomagale z dobavo hrane, surovin, orožja in streliva, zadnje leto po izstopu Rusije iz vojne fronte tudi z vojaško silo. Sedanji predsednik Zedinjenih držav Roosevelt je že večkrat pokazal svojo veliko naklonjenost zapadnim demokracijam. Tudi javno mnenje Severne Amerike je po veliki večini na strani Anglije in Francije. Kljub tej naklonjenosti pa se politični ljudje v Ameriki trudijo ter porabijo vsako priliko in vsako sredstvo, da bi se izbruh vojne preprečil.

Iz raznih držav

V NAŠI DRŽAVI

Knez namestnik Pavle odpotoval s knezino Olgo v London. Knez namestnik Pavle in kneginja Olga sta odpotovala z Brda na Gorenjskem na zasebni obisk v London k angleški kraljevski dvojici.

Voditelj Hrvatov 60 letnik. Zadnje nedeljo so slavili v Zagrebu in po vsem Hrvatskem z velikimi slovesnostmi 60 letnico dr. Vladka Mačka, voditelja Hrvatov. Jubilant je bil rojen v Jastrebarskem kot sin inženirja, Slovenca, kojega oče je bil doma iz Pilštajna, in matere Hrvatice, hčerke graničarskega častnika. Po dovršeni srednji in visoki šoli je stopil v sodno službo, katero je kmalu zapustil in postal odvetnik pri Sv. Ivanu Zelenem. Bratoma Radičema se je pridružil koj od začetka. V politično osredje je stopil šele v Jugoslaviji. Vse trdno upa, da bo dr. Vladko Maček za svoj 60 letni jubilej sklenil tolikanj zaželeni sporazum in bo s tem najvažnejšim činom kronal svoje mnogoletno delovanje v dobrobit svojemu narodu.

*

V DRUGIH DRŽAVAH

Italija dobila novega pravosodnega ministra. Iz osebnih razlogov je odstopil italijanski pravosodni minister Solmi. Na njegovo mesto je bil imenovan grof Grandi, dosedanji italijanski veleposlanik v Londonu.

Italijanski zunanji minister v Španiji. Poročali smo že o uradnem obisku italijanskega ministra grofa Ciano v Španiji. Visoki gost je prisostvoval 11. julija v Barceloni veliki vojaški paradi, pri kateri je sodelovalo 100.000 mož in je trajala dve uri. Grof Ciano je obiskal 11. julija tudi znano pristaniško mesto Tarragona. Dne 12. julija je odpotoval čez Barcelono v Vittorio, nakar se je sestal z generalom Francom v San Sebastianu na severu Španije, kjer so se bili zelo ljuti boji med državljansko vojno in je general Franco v tem delu izvojeval prve odločilne zmage.

Preselitev tujcev iz južne Tirolske. Zadnjič smo poročali, da hočeta Italija in Nemčija rešiti vprašanje nemške manjšine na južnem Tirolskem s preselitvijo Nemcev, ki so pripadli Italiji po mirovni pogodbi,

v Nemčijo. Kot nekaka priprava za to preselitev, katera bo izvršena v šestih mesecih, je nalog za izselitev v teku 48 ur vsem tujcem, kateri živijo na področju bolcanske pokrajine na južnem Tirolskem. Gre predvsem za Švicarje, Francoze, Angleže ter Nizozemce. Večina teh so hotelirji ali hotelski nameščenci.

Vojaška moč Italije in Nemčije. Nemčija in Italija sta razpolagali 15. julija z 273 divizijami vojaštva, 157 divizij nemških, 116 italijanskih. V tem številu niso všteti motorizirani oddelki, nemška vojska v Siegfriedovi obrambni črti napram Franciji in italijanski oddelki v Libiji (v severoafriški italijanski koloniji). Nemški generalni štab meni, da to število divizij zadostuje za zmago v nagli vojni, v kakršno bi se Italija in Nemčija spustili.

Zelo pomirljivi dejstva. Nemški zunanji minister Ribbentrop in poveljnik nemške vojske general Brauchitsch sta odpotovala na večtedenski dopust iz Berlina. Ribbentrop bo dopust prebil v Salzburgu. Tudi drugi hitlerjevski voditelji so povečini zapustili Berlin, iz česar se da sklepati, da Nemčija nekaj tednov ne pripravlja kakih posebnih političnih dejanj. — Največjo vojno nevarnost predstavlja mesto Gdansk, katero pripada po mirovni pogodbi kot pristanišče Poljski in ga zahteva Nemčija zase kot nemško mesto. Za vprašanje Gdanska se zanimata predvsem Nemčija ter Poljska. To zanimanje je dalo pred nedavnim povod za svojevrstno glasovanje o tem, ali bo spor zaradi Gdanska sprožil vojno ali ne. Glasovalci so bili sami visoki nemški častniki. Vsega skupaj jih je bilo 56. Zastopane so bile vse stopnje od generala do polkovnika in vse vrste orožja. Vprašanje, zastavljeno tem častnikom na neki pojedini, se je glasilo: »Ali bo sedanji mednarodni položaj privedel do vojne?« Glasovalci so morali odgovoriti z da ali ne. Odgovore so napisali na kos papirja, ki so ga zganjenega oddali. Pri pregledovanju oddanih listkov so ugotovili, da je 51 častnikov odgovorilo z ne in samo pet z da. Če predstavlja to glasovanje pravo mišljenje v vodstvu nemške vojske, potem ogromna večina nemških vojaških poveljnikov ne verjame v vojno zaradi Gdanska in si je najbrž tudi ne želi.

Pogoji Poljske za pogajanja z Nemčijo glede Gdanska. Dasi sta Anglija in Francija odločno na strani Poljakov, kar se tiče gdanskega spora, se vendar predvsem Anglija trudi in dela na to, da bi se Nemčija in Poljska v tem spornem vprašanju poravnali na miren način s pogajanjem. Londonski poljski poslanik Raczyński se je vrnil zadnje dni iz Varšave v London in ga je takoj sprejel angleški zunanji minister, kateremu je poslanik razodel stališče svoje domovine, na katerem bi naj prišlo do pogajanj. Poljska bi bila pripravljena, da opusti za bodoče diplomatsko zastopstvo Gdanska in bi sprejela odpravo visokega komisariata Zveze narodov. V mejah možnosti bi skušala olajšati zveze Nemčije z vzhodno Prusijo preko tako zvanega in po mirovni pogodbi ji priznanega koridorja ali prehoda, kateri spaja Poljsko z Gdanskom in loči Nemčijo od vzhodne Prusije. Poljska bi dovolila preko koridorja Nemcem novo avtomobilsko cesto, ki pa bi bila poljska in ne podrejena nemški oblasti, kakor to hoče Nemčija. Nikakor pa se ne more odreči Poljska svojim pravicam pri carinah v Gdanku in da bi dovolila priključitev Gdanska k Nemčiji.

Anglija si pridobiva prijatelje na Balkanu s posojili. Angleška vlada je 12. julija uradno razglasila, da je bil med njo in Romunijo podpisan finančni sporazum. Po tej pogodbi dobi Romunija od Anglije poldrugo milijardo dinarjev posojila, katerega bo uporabila za narodno obrambo iz angleških orožarn. — Istočasno je bil tudi Grčiji od Anglije dovoljen kredit 600 milijonov dinarjev za nabavo vojnega materiala za Grčijo iz angleških tovarn. Grčija bo vrnila pet odstotno posojilo v 40 letih.

Letalsko obkoljevanje Nemčije. Zadnji torek, 11. julija, je priletelo nad Francijo 106 največjih in najbolj modernih angleških bombnikov, ki so v neprestanem poletu nad Francijo dosegli mesto Bordeaux, kjer so se takoj obrnili in brez vsake hibe prileteli nazaj v Anglijo. Po tem prvem poletu angleških bombnih letal nad francoskim ozemljem so razglasili angleški časopisi, da so Angleži s tem poletom dokazali, da bi angleška letala ob nevarnosti z lahkoto brez pristanka letela na Poljsko. Nemško časopisje vidi v tej trditvi grožnjo proti Nemčiji in jo imenuje »letalsko obkoljevanje Nemčije«. Nemški tisk je objavil debelo tiskano svarilo, ki se glasi: »Če bo Anglija s temi poleti nadaljevala, bi to utegnilo roditi hude posledice. Če angleški listi pišejo, da je angleško letalstvo sposobno leteti iz Londona na evropsko celino, jim morajo Nemci odgovoriti, da je nemško letalstvo prav tako sposobno leteti s celine na London.«

Pomenljiva ugotovitev za sedanje napete razmere v Evropi. Ker neprestano straši po Evropi vojna nevarnost in vsaka vojna naravnost žre denarna sredstva, bo zanimala naše čitatelje naslednja ugotovitev: Angleško-francoska mirovna fronta Anglija, Francija, Poljska, Romunija, Grčija in Turčija — razpolagajo trenutno s 6.280.000.000 dolarjev v zlatu (350 milijard dinarjev v zlatu), to je trikrat toliko, kakor pa je imela protinemška fronta z Rusijo in Italijo vred leta 1914. Če se Angliji pridružita še Amerika in Rusija, se ta vsota podvoji.